

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
PROF. DR. M. ORHAN OKAY ÖZEL SAYISI
YIL 6, ARALIK 2020

Prof. Dr. İlhan GENÇ

Düzce Üniversitesi

PROF. DR. ORHAN OKAY'IN TALEBESİ OLMAK

Saygıdan dolayı talebelerinin dilinde pelesenk olmuş “Orhan Bey”, “Orhan Hoca”; yani Prof. Dr. Orhan Okay, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nün çok saygıdeğer öğretim üyesi olarak uzun yıllar Erzurum’da hizmet etti. Daha sonra Sakarya Üniversitesinde bir süre bulundu. Orhan Hocamızın bir hocalık yönü, bir edebiyat araştırmacılığı yönü, bir de kültür ve fikir adamlığı olmak üzere üç değerli cephesi olduğunu düşünürüm.

Akademik çalışmaları yürüten insanların her zaman bir bakış açıları olur ve bu bakış açılarıyla biraz da kendilerini fildişi kulelere yükseltebilirler. Yaptıkları işin doğasında olduğu için alanlarına yoğunlaşırlar. Çünkü ihtisas çalışmaları biraz da bunu gerekli kılar. Hangi alanda yoğunlaşmışlarsa o alanın dışına çıkmazlar, kültürel faaliyetlerle, fikir ve sanat hayatına dair herhangi bir çaba içine girmezler, hatta derslerin dışında öğrencilerle de ilgilenmezler, diyalog kurmazlar. Bazıları ise derslerin dışında kültürel etkinliklerde konuşmacı olarak bulunurlar ve öğrencileriyle diyalog içinde olurlar, çıkardıkları dergilerde yazılar da yazarlar. Şüphesiz bu bir tercih meselesi olup gönüllerde taht kurmanın da aynı zamanda bir tercihidir.

Bizim Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Bölümüne girdiğimiz 1972 yılı itibarıyla Yeni Türk Edebiyatı sahasında Prof. Dr. Kaya Bilgegil ve Prof. Dr. Niyazi Akı vardı ve Niyazi Akı da emekli olmuştu. Eski Türk Edebiyatı sahasında benim de doktora hocam Prof. Dr. Haluk İpekten vardı. Derslerimize Kaya Bey gelirdi, ama Dekan olması nedeniyle çok fazla da derslerimize giremezdi. Üst sınıflardan öğrendiğimiz kadarıyla Orhan Bey çok birikimli idi ve çok saygıdeğerdi. Biz de onun dersimize gelmesini bekledik. O yıllarda TDE bölümünde dönemlerde dikey biçimde okutulan şahsiyet-şairler vardı, sözgelimi Eski Türk Edebiyatı 5. yarıyılıda Fuzûlî, 6. yarıyılıda Bâkî, 7. yarıyılıda

Nefî'yi, 8. Yarıyılıda Nâil'yi Haluk Hocamız okuturdu, aynı benzer uygulama Yeni Türk Edebiyatı derslerinde de vardı. Orhan Bey sadece 3. Sınıflara girerdi.

Nihayet o yıl da geldi. Orhan Hocamız üçüncü sınıfta 5. yarıyılıda Halit Ziya ve 6. yarıyılıda Tevfik Fikret'i anlatırdı dönem boyunca. Öğretim Yöntemi bakımından çok önemli bir uygulamaydı onun bu yöntemi... Servet-i Fünun Edebiyatını önce bir tarihi süreçte ve bir atmosfer olarak anlatır, sonra da nesirden Halit Ziya'nın Mâî ve Siyah adlı ünlü romanını ödev verirdi, biz de romanı derinliğine okur ve anlamaya çalışırdık. Olay örgülerinin içinde Ahmet Cemil tipine vakıf olurduk. Hayali temsil eden mâî bir geceden, realiteyi temsil eden siyah gece arasında bir gencin veya gençliğin çatışmalarla dolu hikâyesi, bizim lisans düzeyinde de olsa ilgimizi çeker ve çok da öğretici olurdu. Çünkü her genç biraz da Ahmet Cemil idi. Hepimizin hayalleri vardı, idealleri vardı ve onların gerçekleşeceğine inanırdık. Bize öyle gözükürdü ve öyle de gerçek olmalıydı. Gerçekten de hayallerimiz çok parlak ve sevimli olur, sanki yarın hemen oluverecekmiş gibi gökyüzünü kaplardı. İlerideki hayatlarımızda anlardık ki o hayal ettiğimiz şeyler ne yapsak olmuyor, olsa da eksik kalıyordu. Bakardık ki hepimiz hayal ve gerçek gidip gelen birer Ahmet Cemil'iz...

Ama benim asıl anlatacağım ve bir anıdan çok ötede Orhan Hocamızın bilimsel yöntemin ders ortamına nasıl uygulanacağını göstergesi olan bir anıt hikâyesidir: 1975 yılıydı sanırım, ülkemizde sağ sol çatışmalarının 1971 muhtırasından sonra tekrar alevlenmesi veya alevlendirilmesi başlıyordu. 1974 Kıbrıs Harekâtı sürecinde sınıfça o zamanlar Dr. Asistan olan Prof. Dr. Efrasiyap Gemalmaz hocamızla birlikte Hasankale'ye yakın bir mesire alanında piknik yapmış, Aras Nehri üzerindeki Çoban Dede tarihi köprüsünden de geçmiş, Aras'ın sularında yüzmüştük. Ancak bir sene sonra o sınıfımızın yerinde yellere esiyor ve nifak tohumlarıyla birbirimizin yüzüne bakmıyorduk artık...

Dersimiz Tevfik Fikret olunca sınıfın yarısı şairin muvâfıkı, yarısı muhâlif olarak şairi seviyor, dolayısıyla yarısı da sevmiyordu. Halbuki lisans eğitimi gören bizler sevme sevmeme ikileminden kurtulmalı ve şairi bilimsel yöntemle nesnel bir şekilde incelemeli ve anlamalıydık. Dersimiz başladı ve doğal olarak Fikret deyince II. Abdülhamit de konuşulacaktı. Çünkü şairin devirle ve o devrin padişahıyla doğrudan çatışması olmuştu. Aynı şekilde şairin muvafıkı, ve muhalifi olduğu gibi sınıfımızın yarısı Abdülhamit'in muvafıkı, yarısı da muhalifi olarak padişahı seviyor, ya da sevmiyordu. Bizim gözümüzde Necip Fazıl'dan dolayı II. Abdülhamit "ulu hakan"dı ve "cennetmekan"dı. Çünkü Necip Fazıl "Kızıl Sultan" yaftasını silmek için böyle bir söyleme başvurmuş ve Padişahın biyografisini anlatan izlenimci bir üslupla kitap da yazmıştı. Bizler de onu okumuştuk ve zihnimizde bir ideal padişah portresi tasavvuru vardı. Bekliyorduk ki Orhan Hocamızdan o da Necip Fazıl gibi sadece övgüde bulunsun, yüceltsin ve asla olumsuz bir portre çizmesin. O da aynı şeyleri söylesin, ezberlerimiz bozulmasın.

Ders başladı ve Tevfik Fikret'in hayatına damgasını vuran padişah önce anlatılacaktı. Orhan Hocamız beklentilerimizin hilafına II. Abdülhamit'i ulu hakan, cennetmekan gibi sıfatlarla bir türlü övmüyor, hatta icraatlarını ve

bunun yansımalarını bilgi ve belgelerle anlatıyordu. Padişahın istibdat yönetimiyle devleti yönettiğini ve bu nedenle basın üzerinde de çok sıkı bir sansür uyguladığını söylediğinde onun muvafıkları bizler “ama devlet çöktüğü için devletin çökmemesini durdurmak için hafiye teşkilatı kurduğunu” söylüyor padişahı savunuyorduk. Orhan Hocamız bu kez padişahın “Kızıl Sultan olmadığını aksine modern mektepler ve okullar açtığını, telgraf sistemini kurduğunu” söylüyordu, bu sefer padişahın muhalifleri itiraz ediyor, onun gerici olduğunu ispatlamaya çalışıyorlardı. Orhan Hocamız, padişahın, Robert Kolej gibi o zaman yoğun şekilde kurulan benzer yabancı okulların onun zamanında çok etkili olduğunu ve bunun da zihniyet çatışması yarattığını, hatta padişahın medrese gibi eski eğitim kurumlarını ihmal ettiğini söylüyor padişah muvafıkları bunun doğru olmadığını iddia ediyordu. Orhan Hocamız ısrarla biyograficiliğin bilimsel bir metot olduğunu, padişahın da şairin de bir insan olduğunu hata ve sevaplarının olabileceğini anlatmaya çalışıyordu. Padişah muvafık ve muhalifleri, yani biz lisans öğrencileri kendisine bizim II. Abdülhamit tasavvurlarımızı söyletmek istiyorduk. Çünkü biz ondan daha iyi biliyorduk, Hocamız bilmiyordu!

Dersimiz tam bir gerilim içinde sona erdi. Orhan Hocamız itidalinden hiçbir şey kaybetmedi, iki tarafı da sükûnetle dinliyor, çok iyi bildiği için bilgi ve belgelere dayanarak cevabını veriyordu. Ama iki taraf da deyim yerindeyse zerre kadar ikna olmamıştı. Doğrusu biz muvafıklar da beklentilerimize cevap vermediği için, yani II. Abdülhamit'in ne ulu hakan ne cennetmekan olduğunu söylemeyip onun neleri doğru yaptığını, neleri yanlış yaptığını söylemiş olmasına şaşırmıştık. Hocamız aynı şekilde Tefvik Fikret'e de benzer yaklaşımla değindi, medeniyet çabasına vurgu yaptı, düştüğü buhranları dile getirdi, oğlu Halûk'a dair analizler yaptı. Antipati ve sempati yaratmadan yine sükunetle derslerini tıpkı bir deneysel ders ortamında olduğu gibi tamamladı. Muhalif ve muvafıklar olarak bizler yine ideolojik bakış açısıyla Fikret'e aynı yaklaşımı sürdürmüştük.

Biz lisans öğrencileri olarak bilmiyorduk Biyografi türünün önemini, işlevini ve biyografi yazmanın yöntemini... Yıllar geçmişti bu dersimizden sonra belki on beş sene sonraydı. Ben akademisyen olarak Eski Türk Edebiyatı alanında Buca Eğitim Fakültesinde çalışıyordum. Hocam İzmir'e gelmişti bir Mehmet Akif konferansı için, onu karşıladık, konferans sonrası Prof. Dr. Yavuz Akpınar Hocamızın evinde merhum Prof. Dr. Tunca Kortantamer'in de bulunduğu bir sohbet imkanı yaratılmıştı. Bir matematik alanı akademisyeni Orhan Hocamıza bir soru sordu: “Hocam Mehmet Akif evliya mıydı bu toplumsal olayların sonucunu biliyordu?”, Hocamız biyografi üstadıydı onun anlayacağı dilde kendisine sehpanın üzerindeki bardağı ileri sürerek; “bu bardak biraz daha sürersem düşer değil mi? Akif de evliya değildi, ama tecrübesiyle toplumun çöküşüne doğru gittiğini görüyordu ve onları ikaz etti ve hep bunu söyledi” dedi. O akşam kendisine o unutamadığım dersi hatırlattım, “Hocam sizi on beş sene sonra anlayabildim” dedim. Her zaman mütebessim çehresinde bir gülümseme yayıldı.

Bilimsel Biyografi ve Orhan Okay

Neden anlayamamıştık? Çünkü ülkemizde biyograficilik gelişmemiştir ve daha çok izlenimci ya da idealist biyograficilik ilgi çekiyordu. Şöhretli insanların biyografileri bilgi ve belgeden uzak çeşitli izlenimlerle ve özelemlerle hatta sempati veya antipatilerle tasavvur edilerek yazılıyordu. Dolayısıyla yazılan biyografi, o kişiyi insan olmaktan uzak, bir destan kahramanına dönüştürüyor ve okur tarafından doğal olarak sempati ve antipatiyle karşılanıyordu. Benim için bir laboratuvar olan o günkü dersi yöneten Orhan Okay Hocam'ın yazdığı Beşir Fuad eserini henüz okumamıştık ve doğal olarak bir lisans öğrencisi olarak haddimizi de bilemiyorduk. Akademisyen olduktan sonra geç de olsa öğrenmiştim ve Hocamdan da özür dilemiştim, kendisi de çok memnun kalmıştı. Akademik çalışmalar temelde bilimsel bir yöntem çerçevesinde gerçekleşirdi. Bu yöntem her zaman nesnel olmak zorundadır; araştırmacı, bilgi ve belgelerden hareketle hipotezini sebep-sonuç ilişkisi içinde izah etmelidir. Buna karşılık bir eleştirmen ise bir edebiyat eserini dilediği şekilde özgürce kendi dünya görüşüne göre beğenir veya beğenmez; takdir eder veya etmez. Elbette bazı eleştirmenlerin bilimsel yöntemden etkilenerek nesnel eleştiriler de yaptığını belirtmeliyiz.

Orhan Hocamızın, bilimsel yaklaşımında ve otoritesinin temelinde ne vardır? Çünkü o, bütün araştırmacı ve eleştirmen kimliğiyle temayüz etmiş, ancak bilimi temel alan yaklaşımından asla taviz vermemiştir. Onu sanatkâr bir zemine oturtan görüşlerin olması bu gerçeği değiştirmez. Çünkü Orhan Okay Hocamız; Fuat Köprülü, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Mehmet Kaplan ekolüne mensuptur. Bu ekole mensup bilim insanları ise ülkemizde akademik çalışmaların tam merkezinde olmuşlar ve yöntemleriyle hissilikten, öznelikten uzak ilmî çalışmalara örnek teşkil edecek akademik veya eleştirel çalışmalar yapmışlar, yazılar yazmışlardır. Orhan Bey, bu çerçevede Fuat Köprülü'nün Taine'in öncülük ettiği Pozitivist Yöntemi geliştiren Gustave Lanson'un Akademik Araştırmacılık yönteminin ülkemizdeki temsilcisi olarak yaygınlaşan metodunun en önemli boyutu olan biyograficiliği Beşir Fuat'a tatbik ederek bu alana model olacak bir eseri doktora tezi olarak hazırlamıştır.

Bilindiği gibi, XIX. yüzyılın ikinci yarısında bütün çalışmasını, edebiyatın toplumsal ve millî tarihin şartlarına bağımlılığı üzerine yoğunlaştıran Pozitivist bir yönelim geliştirdi. Bu yönelime "Kültür Tarihi Okulu" de denilmiştir. Pozitivist edebiyat anlayışının öncüsü Almanya'da Wilhelm Scherer'dir. Yine en önemli kurucuları arasında Rusya'da eski Rus edebiyatı ve folkloru üzerine çalışmalar yapan A. N. Pıpin ile Fransa'da Batı edebiyatı ve resminin tarihi üzerine değerli çalışmaları olan Hippolyte Taine (1828-1893) vardır. Taine'nin deneysel bilimlerden botanik bilimin yönteminden etkilenerek kurduğu estetik doktrinine göre; sanat eserinin bütün tabii olaylar gibi, değişmeyen nedenleri vardır. Bir elma ağacı, bütün "elma" türünü yansıtıyorsa, bir "insan" da bütün insan türünü yansıtır. Taine, "elma meyvesi-elma ağacı-iklim" arasındaki ilişkiyi "edebî eser-yazar/şair-sosyal çevre" ekseninde ele alarak edebî eserin doğru anlaşılması için edebî eseri yaratan yazarı/şairi; yazarın/şairin de doğru

anlaşılması için onu yetiştiren sosyal çevre atmosferinin bilinmesini gerekli görmüştür. Çünkü ona göre; “her birey iklimin, toplumsal seviyenin, geleneğin, rastlantıların ve her şeyden önce yazgı biçiminde ona değen şeylerin bir ürünüdür; her birey, özünü, yeni atmosfere yansıtmak üzere, bir atmosferden çeker- iç dünyanın ve sosyal çevrenin bu evrensel koşullandırılmışlığı, onun için bir aksiyomdur. Organik olanın inorganik üzerinde bıraktığı bu izi ve yine, canlı olanın kavramsal üzerindeki parmak izlerini sosyal varlığın içindeki âna ait düşünsel iyeliğin bu toplamını bütün çağların ürünleri olarak kaydetmek, ona göre sanatçının en yüce görevidir” (Zweig, 2020: 29).

G. Lanson'a göre; sanat eserini anlamak istiyorsak, onun meydana gelişini hazırlayan şartları bulup açığa çıkarmak gerekir ki bunlar da üç temel unsurdur. Bu atmosferi hazırlamak da özellikle Edebiyat Tarihçilerine düşer. Bunun için; aşağıda belirtilen hususlar çok önem kazanmıştır:

a. Yazarın/şâirin önce, yaşadığı tarihî ve sosyal çevrenin belgelere dayanarak bütün ayrıntılarıyla belirlenmesi: Orhan Hocamız, az da olsa bu alana dair akademik çalışmalar yapmış şâir ve yazarın sosyal çevresini yani yetiştiği tarihi atmosferini tasvir etmiştir.¹ Esasen tarihi filmlerin çekiminde benzer bir yaklaşım olup yapımcılar tarafından filmin temasının geçtiği yüzyılın tarihi atmosferini yaşatmak için büyük platolar yapılmasının, o günü canlandırarak giyim kuşamın hazırlanmasının nedeni de budur. Seyirciyi, tarihi filmi doğru anlayabilmek için o atmosferin içinde yaşatmaktı amaç... Edebiyat eserini de doğru anlamak için o eseri yazan şâir/yazarın doğup yetiştiği çağın iyi bilinmesi gerekir.

b. Yazarlar üzerine monografiler hazırlanarak biyografisinin bilimsel yöntemle yazılması: G. Lanson'un yöntemi, önceki maddede belirtildiği üzere, öncelikli olarak yazarın/şâirin biyografisini oluşturan sosyal çevreyi ortaya çıkarır, sonra biyografisini ele alır. Eserle yazarın ayrılmaz bir bütün olduğu ilkesinden hareketle yazarın hayatı bütün ayrıntılarıyla araştırılır, bazen de araştırmanın yönü değiştirilerek eserden yazara ulaşılır (Genç, 2017: 316-324).

Biyograficilik, bir edebiyat eserinin anlaşılması ve analizi için yazarın hayat hikâyesinin bilinmesi gerektiği görüşüdür. Yazarı, tarihsel açıdan ele alırlar, yazarı yargulamaktan çok onun hayatını aydınlatmak, açıklamak isterler. Eser, yazarın hayatı ve edebiyat tarihi çerçevesinde ele alınır. Yazarın hayatındaki iniş çıkışlar, kişiliğini etkileyen fikrî ve siyasî olaylar, çevresi ve görevleri gibi hususlar aydınlatılarak eseriyle olan ilişkisi, yaratıcılığı ortaya konulur. Aynı şekilde Edebiyat Tarihi açısından yazarın kaynakları, etkilendiği şahsiyetler, katkısı, özgünlüğü belirlenmelidir.

Orhan Okay, özellikle bilimsel yöntemle tam olarak bağlı kalarak Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, TDV İslam Ansiklopedisi, Büyük Türk Klasikleri, Osmanlı Ünlüleri Ansiklopedisi, Tanzimat'ta Bugüne Edebiyatçılar

¹ “Tanzimat Edebiyatı”, “Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı”, “Osmanlı Devleti'nin Yenileşme Döneminde Türk Edebiyatı”, “Yirminci Asırda Türk Edebiyatı”, “Edebiyatımızın Batılılaşması Yahut Yenileşmesi” başlıklarıyla çeşitli ansiklopedilerde yazdığı makaleler bu çerçevede anılmalıdır.

Ansiklopedisi gibi eserlerde çok sayıda şahsiyetin biyografilerini kaleme almış, her biyografisinde bilgi ve belgeden asla ayrılmamıştır.

c. Edebi Metninin (Edisyon Kritik) hazırlanması: İncelenecek metnin güvenilir olması gerektiği için yazarın bizzat kendisinin yazdığına inanılan en uygun metin ortaya konulmalıdır (Grisebach, 1995: 71-73; Carloni ve Filloux, 2000: 47). Orhan Okay Hocamız bu alanda da Mehmet Akif'in Safahat eserinin tenkitli metnini yayınlamıştır.

Görüldüğü üzere o, sadece edebiyat tarihinin değil, kültür ve medeniyet tarihi bakımından da çok ilgi çekici bir konuyu; ünlü Beşir Fuad adlı biyografi çalışmasında bilimsel yöntemle ele alarak Tanzimat sürecinin bu ilk naturalist ve materyalist şahsiyetini bilim ve kültür hayatına tanıtmıştır. Kendi dünya görüşüyle zıt bir karakter olan Beşir Fuat (Okay, 1969)² onun tarafından bilimsel yöntem gereği tüm bilgi ve belgelerle tasvir edilerek anlatılmıştır. Çünkü Beşir Fuad, kendisinin de okuduğu ve tesirinde kaldığı Büchner, Spencer, D'Alembert, Daudet, Dickens, Flaubert, Zola gibi realist ve naturalist yazarları Osmanlı fikir ve edebiyat hayatına tercüme ederek kazandırmıştır. Orhan Hocamız, Taine ve Lanson'un metoduna sonuna kadar bağlı kalarak -empatiler yapmış olsa da kendi üzüntüsünü saklamış- Beşir Fuad'ı tam bir nesnellikle ortaya çıkarmış, okura sempatik ve antipatik göstermemiştir.

Orhan Hocamız önce "19. Asırda Türkiye'de İlmî ve Edebî Faaliyet" başlığı altında Beşir Fuad'ın doğup yetiştiği çevre ve dönem atmosferini – botanikte iklim- tasvir etmiştir. Beşir Fuad'ın Kütüphanesi, şeceresi, doğumu, önce tahmin ettiği doğum tarihini sonradan oğlu vasıtasıyla elde ettiği nüfus kaydı, yazıları, mektupları, referansları, okuduğu, birikimini elde ettiği yazar ve eserler, sorunlu evliliği, Namık Kemal adını verdiği üç yaşındaki oğlunun belgelere dayanan ölüm olayı, Cizvit mektebinde ve askeri okullardaki öğrenimi, pozitivist dünya görüşünün temelleri, ancak kuvvetli bir Osmanlı milliyetçisi ve vatansever oluşu bilgi ve belgelerle incelenmiş ve intihar edişi dahi kendi özneliği saklanarak hayatının son beş haftası, bıraktığı notlar ve konuyla ilgili yazıları tam bir nesnellikle kaydedilmiştir. Bu bilgilerin her birisi hatta resmi belgeler bile titizlikle incelenmiş asla öznel bir yorum yapılmamıştır.

Okay Hocamız, Pozitivist Yöntemin biyografik yöntemi dışında da, Manevi /İdealist Yöntemin içinde yer alan Ruhbilimsel (Psikolojik) Yorumlama Yöntemi araç olarak kullanıp şair ve yazarın biyografisinden yararlanarak önemli bir esere imza atmıştır: "Bir Hülya Adamının Romanı Ahmet Hamdi Tanpınar" (Okay, 2010)³ bilindiği üzere bu biyografik yöntemi kullanarak yazar ve şairin ruh halini anlamak için kullanan Manevî yöntemin düşünürü F. Schleiermacher yazarın ruh halinin bilinmesini önemli saymıştır. Onun, eserin anlamının, ancak yazarın eserine yüklediği anlama göre anlamlandırmanın doğru olacağını ilkeleştirmesi bu biyografik yöntemin temeli olmuştur. Çünkü

² Eser için bk: Daşcıoğlu, 2011: 186-189.

³ Eser üzerine yapılan değerlendirmeler için bk: Çağın, 2011: 161-170; Gündüz, 2011: 157-160.

yorumcu, yazarın ruhuna nüfuz edebilirse onun eserindeki anlamını bulabilirdi. Bu durum da biyografinin önemini artırıyor, ancak Pozitivist yöntemde de biyografi önemli idi. Halbuki Pozitivist yöntemde biyografi amaç; bu yöntemde ise eseri anlamada araç işlevini görmektedir (Grisebach, 1995: 31-37). Orhan Bey'in aynı zamanda lisans yıllarından hocası olan edebiyat tarihi ve edebiyat sanatındaki eserleriyle en büyük üstatlarından sayılan Ahmet Hamdi Tanpınar'ı; bilimsellikle sanatkâr üslubunun roman tadında terkip ettiği bu eseri de bu türün özgün eserlerinin başında gelmektedir.

Sonuç

Orhan Hocamız, bilimsel yöntemle yazdığı akademik çalışmalarında, çeşitli dergilerde yazdığı onlarca eleştiri türündeki yazılarında, verdiği sayısız konferanslarında, davet edildiği radyo ve tv programlarında bu yöntemin nesnellüğünden asla uzaklaşmamış, sempati ve antipatilerini saklayarak bilgi ve belgeye dayanan yorumlar yapmıştır. Ele aldığı kişi kendi dünya görüşüne aykırı olsa bile, sosyal konularda gerçekten zor olan bu yaklaşımını o, bir kimyagerin tarafsızlığıyla her zaman korumuştur. Derslerinde de öğrencileriyle mesafesine her zaman dikkat etmiş, anılarımızı süsleyen dersleri bizlerin de verdiğimiz derslerimiz için model olmuştur. Ülkemizin çok büyük eksikliği olan bilimsel biyograficilik ve nesnel eleştiri çığırının öncülerinden olan Prof. Dr. Orhan Okay Hocamızı saygıyla, rahmetle ve minnetle anıyorum.

Ruhu şad olsun.

Kaynakça

- Carlone ve Filloux. (2000), *Eleştiri Kuramları*, (Çev: Tahsin Yücel), İstanbul.
- Daşcıoğlu, Yılmaz. (2011), *Beşir Fuad İlk Türk Pozitivist ve Naturalist*, Orhan Okay Kitabı, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Genç, İlhan. (2017), *Edebiyat Bilimi Kuramlar-Akımlar-Yöntemler*, İzmir.
- Grisebach, Manon Maren, Grisebach. (1995), *Edebiyat Biliminin Yöntemleri*, (Çev: Arif Ünal), Ankara.
- Gündüz, Osman. (2011), "Beşir Fuad'dan Tanpınar'a, Bir Bilim Adamı Olarak Orhan Okay", *Orhan Okay Kitabı*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Okay, M. Orhan. (1969), *İlk Türk Pozitivist ve Naturalist Beşir Fuad*, İstanbul.
- Okay, M. Orhan. (2010), *Bir Hülya Adamının Romanı Ahmet Hamdi Tanpınar*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Şerife. (2011), "Bir Hülya Adamının Romanı", *Orhan Okay Kitabı*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Zweig, Stefan. (2020), *Üç Usta: Balzac, Dickens, Dostoyevski*, (Çev: Zehra Kurttekin), Can Sanat Yayınları, İstanbul.